

mészettel való azonosulása mentette meg a legnehezebb pillanatokban is, az a lelki fogékonyság, amely csak a népművészet sajátja.

Kardos Sándor felvételei egy fiatal, tehetséges filmes eredeti látásmódjának bizonyítékai. Jól megértette a téma ma még ezoterikus mondanivalójában rejlő nevelő erőt, s a rendező elképzeléseit. Lelemény volt Sály László, Jeney Zoltán és Vidovszky László — a zenei avantgard képviselői — műveinek felhasználása. Ez a zene nem vált szoros értelemben vett kísérőzenévé, hanem megtartotta önállóságát és kihangsúlyozta a sorozat spiri-

tuális tartalmát (pl. Sály László Psalmusa Gajdos feszületeinek bemutatásakor).

S végül, utalva a rendező szavaira, melyeket a Rádió és Televízió Újság április 21-iki számában, a *Magyar naiv művészek* sorozat indulásakor olvastunk, elmondhatjuk: a naiv művészek „lényükből, művészetükből” nekünk ezt sugározták: „mit tudok adni”. Ezzel példát mutatnak a ma emberének, aki „ijedt aggodalmával egyre azt kérdezi: mi jut nekem, miről maradok le?”

TÓTH SÁNDOR

Tájékoztató

Egyre inkább az érdeklődés középpontjába kerül az a fiatal lírikus generáció, melynek pályája csak a legutóbbi években indult, s ma még nehezen lehetne meglátni azokat a költői jegyeket, melyek egyénes nemzedékké kovácsolnák őket. De itt vannak, és egyre türelmetlenebbül kopogtatnak. Épp ezért megkülönböztett érdeklődéssel figyelünk föl minden olyan híradásra, mely vagy tőlük maguktól származik, vagy őket próbálja értékelni. Ez utóbbiak sorába tartozik Bata Imre *Fiatal költészetünkről* című írószövegségi vitaindítója, mely a *Kritika* májusi számában jelent meg. S ugyancsak hasonló témájú tanulmány az *Alföld* 5. számában Juhász Béla tollából: *Fiatalok vagy pályakezdők?* címmel. Mindkét írás fontos fogódzó a fiatalabb évfjártú költők megértéséhez. S mindkettőből kiviláglik az is, hogy bármennyire a valóságból sarjadzik legtöbbször a költői világ, azért valamennyiükben ott él a szeretet vágya, a megértés iránt való áhítozás is.

Érdekes, fontos és nyilván elmélyültebb tanulmány témája lehetne az a kérdés: hogyan viszonyulnak a fiatalok a hagyományhoz. Iaz, a hagyományhoz való viszony általában is meglehetősen problematikus. Gondoljuk csak meg: már a középiskolai oktatásban is megkezdődik a hagyományokhoz kötő szálak érzéketlen elvágódása, amikor érdeménél és jelentőségénél sokkal kevesebb szó esik régi irodalmunkról és történelmünkéről. A latin oktatás visszacsorulásával párhuzamosan egész századok költészete és művelődése vált terra incognitává, legnagyobb költőink és gondolkodóink pedig megközelíthetetlenekké, akiket mindenki csodál ugyan, de csak a legmerészebbek ismernek igazán. Épp ezért tartjuk rendkívül fontosnak azt a kezdeményező munkát, melyet Weöres Sándor fejt ki a Kortársban **W. S. mester antológiájában**. Újabb és újabb felhívjuk a figyelmet e sorozatra, melyben egy szuverén egyéniség a maga ízlése szerint megpróbálja feleleveníteni a múltat, s mindazt, amit számunkra a múlt jelent. Igaz, a legközelebbi múltban is jócskán akadnak olyan hagyományok, melyeket újra és újra érdemes ébreszgetni. E hagyományébresztő írások sorába tartozik Pomogáts Béla szép Berda-tanulmánya (**Berda József**

bátorsága) az *Új Írás* májusi számában és ugyanitt Tandori Dezso igen érdekes véleménye (s, Talán nem is túlságosan lényeges, de mégis nehezen elhallgatható tartalmak) — **Ottlik Gézának** korunk egyik legnagyobb magyar prózaírójáról.

Ismét egy fiatal, tehetséges költő indulásának lehetünk tanúi. Nagy Gáspárnak a *Kozmosz*-sorozatban megjelent **Koronatűz** c. verseskötete már a kísérletezés stádiumán túlmutat, egy sajátos arcú, forrásban lévő egyéniség pályakezdéséről ad számot, nem egyszer lírai magasságokon.

A **Gondolat** Kiadó könyvtudonsággal közlő jelentős műként ajánlhatjuk **Nemeskürty István** A magyar népeknek, ki ezt olvassa c. tanulmánykötetét, mely az anyanyelvű magyar reneszánsz és barokk irodalom történetét dolgozza föl. A szerző ismét úttörő munkára vállalkozott, amikor a magyar irodalomnak ezzel az alig gondozott, az iskolai oktatásban elhanyagolt korszakával foglalkozik, sok olyan névvel, munkássággal ismertette meg az olvasót — többek között Pázmány Péter, Pesti Gábor, Heltai Gáspár, Bornemisza Péter, Szepsi Csombor Márton nevével —, akik nemzeti kultúránkat, hagyományainkat máig hatóan gazdagították. A **Miért szép?** újabb összeállítása a magyar líra történetét illusztrálja verselemzések formájában Csokonaitól Petőfiig. A legjobb elemzések azok, amelyek alaposággal, lényegre törő, de ugyanakkor népszerűsítően vágyó, olvasmányos magyarázatokkal szolgálnak, hogy a szélesebb olvasóközönség eligazodását megkönnyítsék a magyar költészetben. Ilyennek találtuk Vargha Balázs és Baróti Dezso Csokonai, Rónay György Berzsenyi-, Szauder József Kölcsey- és Szabolcsi Miklós Petőfi-elemzését. A neves lengyel irodalomtudós **Egon Naganowski** Joyce életét és írói művészetét taglaló monográfiája a sok-sok kísérlet egyike, amely az Ulysses és a **Finnegans Wake** írójának máig vitatott irodalomtörténeti értékét kívánja érvényesen megállapítani. Véleménye azonban mégiscsak egy a lehetséges vélemények közül, amiket viszont nálánál kevésbé ismerünk. Jó volna folytatni tehát a Joyce-szal foglalkozó irodalom megjelentetését.

A **Hazafias Népront** kiadásában megjelent **Honismereti Híradó** 1974 évi 6. száma válogatást ad az I. Országos Honismereti Nyári Akadémián elhangzott előadásokból

és hozzászólásokból, köztük olyan fontos témákról, mint Közművelődés és honismeret (Juhász Róbert), A krónikairás új területei és feladatai (Töltési Imre) stb. Olsvai Imrével, az MTA Néprajzkutató Csoportjának munkatársával folytat beszélgetést Budai Ilona. Kóka Rozália az egyházasközi Röpülj-páva körnél tesz látogatást közli a lap. Kamarás Rezsőnek a szocialista hazafiság és a közművelődés címen Egerben tartott előadását. A gazdag kínálatot nyújtó Könyvespolc rovat honismereti kiadványokat ismert.

Szerkesztőségünkhez beküldött, külföldön megjelent magyar nyelvű kiadványok:

Eva Petrik: Gyermekeimmel (OMC, Bécs). A neves valláspedagógus ebben a könyvben jórészt a maga nevelési tapasztalatairól ad számot. Valóban nem olyan egyszerű a tizenévesek vallásos nevelése. (Es ilyen vonatkozásban Eva Petrik könyve mintha folytatása lenne Hilda Lalble néhány évvel ezelőtt *Első évek* címmel megjelent nevelési művének.) A szerző bizonyára kedvező eredményeket ért el, bár őszintén meg kell mondanunk, hogy példamanyagát bizonyos helyeken meglehetősen naivnak tartjuk. A modern természetudomány eredményeit is ismerő fiataloknak sokkal újszerűbb, hitelesebb példákra van szükségük ahhoz, hogy a vallás élő valóság lehessen számukra.

Jacques Loew: Beszélgetések (OMC, Bécs). A szerző egyike volt az úgynevezett munkáspapoknak. Jelenleg a Hit Iskoláját ve-

zeti Fribourg-ban. A jelen válogatás első része azokhoz szól, akik meglehetősen távol állnak a vallás világitól, míg a második részben azt a nagy sikerű televíziós konferenciabeszéd sorozatát olvashatjuk, melyben a felszínesen vallásosakat igyekezett közelebb vinni Istenhez. Mindenekelőtt stílusának vallásos őszintesége, átéltsége ragadja meg az olvasót. A néhol verssé sűrűsödő elmélkedések sok szempontot adhatnak a modern embernek, bár ezek természetesen csak első indítások lehetnek egy korántsem egyszerű és problémamentes úton.

Kemenes Géfin László: Pogány diaszpóra (Amerikai Magyar Írók). Az emigráció egyik letehetségesebb, legjelentékenyebb költője Kemenes Géfin László. Már *Jégvirág* és *Zenit* címmel megjelent kötetei is azt bizonyították, hogy tragikus alkat, aki mélyen átéli sorsa és magánya keserűségét. A *Pogány diaszpórában* már-már egyetemessé tágitja ezt az élményt. Kendőzetlenül, nagy költői erővel vallja meg reménytelenségét, és amolyan „csak azért is” gesztussal vállalja a rá mért sorsot. Az emigráció létérzésének és tragikus meghasonlottságának egyik legérettebb dokumentuma ez a kötet

Hadd hívjuk fel végül olvasóink figyelmét a **Szépirodalmi Könyvkiadó** Kosztolányi-sorozatára, melyben Réz Pál gyűjti egybe és adja ki a nagy író hírlapi cikkei. Aki szereti és őrzi nyelvének tisztaságát, újra és újra leckét vehet Kosztolányitól. (A sorozat legutóbbi darabja *Ércnél maradandóbb* címmel jelent meg.)

ZSINATUTÁNI ÉRTELMEZŐ KISSZÓTÁR A-tól Z-ig

A FELSZABADULÁS TEOLÓGIÁJA. A latin-amerikai teológusoktól képviselt irányzat, mely azt vallja: nem az evangélium tanainak egyszerű hirdetésével kell eljutnunk — majd egyszer, valamikor — az emberek üdvözítésére, hanem előbb meg kell az embert szabadítanunk az elnyomás, a nyomor, a kizsákmányolás, a tudatlanság kötelékeiből. Ez a tevékenység már önmagában véve is evangelizáció: ui. éppen ezáltal hozzuk az emberekhez közelebb Jézust, akivel csak e tevékenység közben léphetnek személyes, lelki kapcsolatba, és juthatnak el általa a bűnből való szabadulásig is. Merészebb és egyúttal sokkal félreérthetőbb kifejezéssel ezt az irányzatot a „forradalom teológiájának” is nevezik.

FEUDÁLIS STRUKTÚRA. Mai társadalompolitikai szóhasználatban feudalizmusnak nevezik a föld és a termelőeszközök hűbérúri tulajdonán, és a jobbágy-parasztság fizikai munkáján alapuló társadalmi-gazdasági rendet, ahol mindenki beleszületik az uralko-

dó, vagy pedig a dolgozó társadalmi csztályba. (Struktúra=szerkezet.) Hazánkban, mint sok más európai országban is, a főpapok egyúttal földesurak, hűbérurak, háborúban hadvezérek is voltak. Ez a tény az egyház-szervezetet is súlyosan befolyásolta. A zsinat ismét hitet tett az evangéliumi testvériség és egyszerűség mellett. (L. a „Gaudium et Spes” 88. pontját, valamint a „Püspökökről” szóló dekrétum 11, 13, 16, 28. pontját.) A zsinati tanítás gyakorlattá válása természetesen nem történik egyik napról a másikra.

FIATAL EGYHÁZAK. A kifejezés a protestánsoktól származik: a missziós egyházakat nevezték így. Ma a katolikus szóhasználatba is átvettük, mert a „missziós” szónak a nem keresztény népek közt kezd rosszálló, kolonialista mellékeze támadni.

FUNKCIÓ (a latinban fungere = működni). Működés. Egyházi szóhasználatban többnyire „papi funkciókra” értjük, ami magában foglal mindennemű papi tevékenységet. Ha a „valaki fungál” szót önmagában használják: liturgikus tevékenységet végez.